

Centenarul nașterii poetului erou Ion Șugariu

(*6 iunie 1914, Băița, jud. Maramureș — † 1 februarie 1945, Brezno, Cehoslovacia)

Evocarea susținută Vineri, 27 iunie 2014, în cadrul cenaclului literar-artistic al Societății Culturale Româno-Germane, „Apoziția“, e.V. München, la sediul din Casa Parohială a Bisericii Greco-Catolice (Române), Dachauerstr. 23/II.

ION ȘUGARIU *P* O E M E

Editura Fundației Culturale
MEMORIA
București, 2013

Portret: Ion Șugariu, student, 1942

Doamnelor și Domnilor,

La începutul anului trecut, doamna Lucia Soreanu, de la Aachen, soția lui Ion Șugariu, de la a cărei naștere, la 6 iunie a.c. s-au împlinit 100 de ani, centenar ce-l consemnăm astăzi și în cadrul Societății „Apoziția“, m-a întrebat dacă, în întâmpinarea acestuia, ași putea-o ajuta la redactarea și îngrijirea unei noi ediții, mai complete, a poeziilor antume și postume ale poetului. Aceasta întrucât în 1983 mi-a încredințat și a apărut la *Jon Dumitru Verlag*, volumul de versuri Ion Șugariu, *Sete de ceruri*, München în 1985.

Noul volum, Ion Șugariu, *Poeme*, a apărut în vara anului trecut, la Editura Fundației Culturale Memoria, București, unde în anii din urmă au mai fost publicate și alte cărți cuprinzând opera sau scrieri consacrate poetului, precum; Ion Șugariu, *Bacovia*, studiu critic, cuvânt înainte de Titu Popescu, ediție îngrijită de Lucia Soreanu, București, 2001; Al. Husar, *Meșterul Manole*, antologie literară, cu numeroase și ample referiri și la viața, opera și activitatea lui Ion Șugariu, București, 2004; Ion Șugariu, *Scrieri (Poeme, Critică literară, Varia)*, cu o prefață de Alexandru Husar, ediție îngrijită și postfațată de Lucia Soreanu, București, 2006; Ion Șugariu, *Iluzie și destin (Scrisori, Album, Jurnal pentru Lucia (Jurnal de Front))*, ediție deasemeni îngrijită cu o evocare și postfață de Lucia Soreanu, București, 2006.

Deasemeni, au mai apărut: Ion Șugariu, *Țara crinilor*, ediție îngrijită de Prof. Al. Husar, cuprinzând o culegere de *eseuri și articole*, Editura Agora, Iași, 1997 și Ion Șugariu, *Viața poeziei, critică literară*, ediție îngrijită și tabel cronologic de Marcel Crihană (la recomandarea lui Alexandru Husar), Editura Marineasa, Timișoara, 1999.

Volum *Poeme*, preia la început, aproape identic, cuprinsul din *Sete de ceruri*, editat odinioară de subsemnatul și la care sunt adăugate ciclurile: *Culori de toamnă* cu 27 de poezii; cinci poeme în *Traduceri* și 29 în ciclul „*Selecționate din primele creații*”.

Deși am ținut ca noul volum să se deschidă ca și „Sete de Ceruri” doar cu prefața semnată de Vintilă Horia, doamna Soreanu a insistat să adaug și eu o prefață. Deși nu am considerat-o necesară, întrucât nu sunt nici istoric și nici critic literar, în cele din urmă am acceptat și, este inclusă sub titlul „O prefață întârziată”, din care, între altele, aici citez doar următoarele:

Au trecut peste treizeci de ani de când am avut bucuria să cunosc poezia lui Ion Șugariu! O adevărată revelație într-o perioadă de mari îndoieli și zăvorâte orizonturi. /.../

Generația mea, ca și cele apropiate, a căror formare intelectuală și profesională a avut loc între 1944-1956, și mai apoi, au fost silite să-și însușească o pseudo-gândire și pseudo-cultură, demarată sub semnul teroarei staliniste, după model bolșevic, ./.../

*Ca atare, porțile ferecate ale adevăratei culturi și literaturi românești mi s-au deschis, deabia după rămânerea în exil, în 1961, la vârsta de 24 de ani, când am început să le cunosc din puținele publicații și cărți apărute în refugiu. Despre Ion Șugariu nu reținusem încă nimic până când poșta mi-a adus, partea cu poemele antume din manuscrisul pregătit pentru editare de Lucia Soreanu. “ (Ion Șugariu, *Trecerea prin alba poartă*, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1938, cu ciclurile I. *Cu mine alături*; II. *Incantații pentru zâna mică*; III. *Elegii*; Ion Șugariu, *Paradisul peregrinar* cu ciclurile: I. *La poalele muntelui*; II. *Pe coline*; III. *Întoarcerea*, apărut în colecția „Meșterul Manole”, București, 1942, și Ion Șugariu, *Țara de foc*, poem dedicat amicului său Laurențiu Fulga și apărut tot în Colecția „Meștrul Manole”, București, 1943.)*

Le-am citit ca ntr’o beție! Eram în fața unei poezii puțin obișnuite, a cărei frumusețe se releva atât din suplețea și simplitatea limbajului precum și în căldura, candoarea și puritatea sufletului frământat al celui care, înaripat de visuri, idealuri, „elanuri și avânturi” întru căutarea imponderabilului, armoniei, sublimului și misterului purei frumuseți, a absolutului și curatei iubirii, le scrisese.

Copleșit de vigoarea tinereții sale molipsitoare, venită ca „o apă vie” am re trăit atunci momente similare de euforie din propria-mi adolescență, ca ntr’o comuniune de suflet, simțiri și idealuri, ce ne aproia.

Ca atare, m-am bucurat și m-am decis, fără rezerve, să fac ce-mi sta în putință și să onorez, cu modestele posibilități ale editurii Jon Dumitru Verlag, reparația acestor poeme de excepție.

*Entuziasmul mi-a crescut de îndată ce am primit și câteva pagini cu aprecierile critice ale câtorva contemporani sau colegi de generație ai autorului. (Lazăr Iliescu, în *Viața Românească*; Ovid Caledoniu în *Sfarmă Piatră*; Romulus Demetrescu în *Pagini Literare*; Octav Șuluțiu în *Familia*; Horia Nițulescu în *Porunca Vremii*). Toate cu elogi superlative.*

Eram totuși în fața unei enigme: între cele primite, nu figurau încă datele biografice ale poetului. M-am bucurat însă mult, când, în sfârșit, le-am primit de la Doamna Soreanu.

*Eram gata cu redactarea poemelor din cele trei cărți antume când dânsa m-a întrebat dacă ar mai fi posibilă și integrarea ciclui de poeme „Elegii pentru Ardeal”, apărut postum, în placheta: *Ion Șugariu, Carnetele unui poet căzut în război, ediție îngrijită de Laurențiu Fulga, cu o prefață de Mihai Beniuc, la Editura Militară, în 1968.**

Era unul dintre „evenimentele editoriale surpriză” posibil doar, ca urmare a fisurilor de la începutul anilor '60 în raporturile româno-sovietice, care au determinat și unele alternanțe de atitudine în politica culturală din România, orientată pentru, scurtă vreme, spre recuperarea unor autori din trecut, în primul rând a unor clasici, precum Titu Maiorescu ș.a. Acest așa zis „moment de vârf al liberalizării”, al „dezghețului” care și-a atins culmea și și-a început reversul chiar în 1968, este și anul apariției modestei plachete, amintită mai sus. Nu cunoșteam decât f. vag biografiile

prefațatorului și nici pe cea a L. Fulga, asupra cărora m-am putut edifica doar ulterior, când a apărut și mi-am procurat *Dicționarul General al Literaturii Române* elaborat de M. Zăciu - M. Papahaghi - Aurel Sasu la Ed. Univers Enciclopedic, București, 2005.

Primind poemele dactilografiate, din respectivul ciclu apărut în țară, le-am citit și recitat de mai multe ori, cu f.f. mare atenție, negăsind nimic neavenit. Totuși, incertitudinile mi s-au spulberat definitiv doar când am primit prefața lui **Vintilă Horia, *Ion Țugariu dela Meșterul Manole***, pe care v-am trimis-o ca să o citiți în limniște să nu mai trebuiască să revin asupra ei decât cu următoarele, citez:

„Cetindu-l, am reavut dinainte drama întreagă a generației mele. Idealul universal, proiectarea României către ceea ce îi semăna și către ceea ce o aștepta, adunarea într’o revistă și într’o grupare a voinței noastre de putere spirituală, războiul, separările, morțile, exilurile. Decenii de deșerturi și sânge între acea imagine pură, voitoare de mai bine pentru toți oamenii pământului, împrăștiți în românism, adică în cunoaștere, și teribilul destin care a făptuit contrariul. Ură, lupte de clase, materialism absurd, plin de molii și de răutate, patru decenii de proză întunecată și neomenească, de durere românească, defnitoare și ea, într’un fel, deoarece a fost poporul român punctul în spațiu și în timp în care s’a concentrat suferința și nedreptatea. Poate că și asta înseamnă ceva, deși noi am fi vrut concentrarea pe alte valori și pe alte recorduri.

Oricum, poesia lui Ion Țugariu, atât de legată de acea intenție, stă mărturie în aceste pagini de ceea ce ar fi putut fi și n’a fost decât în sacrificiu și în moarte. În această nedorită dar acceptată grandoare de a fi, generația dela 1939 se reîntâlnește cu Ion Țugariu într’un moment în care întunericul care l-a ucis pare a face loc luminii care din Soare începuse să curgă peste noi.” (Vintilă Horia, Madrid, 21 I. 1985)

Pe controversatul laureat al *Prix Goncourt* pentru „*Dieu est né en exil*”, 1960, îl citisem încă din 1963, când mi-am procurat poeziile publicate în refugiu și, despre care, am aflat și am discutat foarte multe cu amicul Ioan Chirilă, unul din cei patru implicați în cazul de la Berna, pe când lucram împreună ca recepționeri la Hotel am Hofgarten, München. Vintilă Horia și soția sa i-au fost nași, la cununia cu prima soție, Cocuța, după eliberarea din Elveția, oficiată la Madrid, de părintele V. Zăpârțan. L-am cunoscut mai apoi și personal la congresele Societății Academice Române și în 1974 la München, când mi-a dat poemul „Toamnă 74”, pentru „Apoziția” nr. 3, 1975. Dar, tributar aversiunii ce a persistat -și după ce am rămas în exil- față de prefețele ce însoțeau orice carte publicată în țară, am trecut fugar peste cele consemnate în „*Postfață la un deceniu personal*”, din „*A murit un sfânt*”. Nu am reținut atunci rândurile în care-l amintea pe Țugariu. Le-am regăsit ulterior și le redau, din montura în care le-a plasat autorul:

„Trecusem în 1938 prin Assisi și ezitasem o clipă între a mă întoarce acasă și a rămâne acolo pentru totdeauna. De pe culmea pe care se înălța basilica medievală a Sfântului Francisc, descopeream dintr’odată o nouă perspectivă a vieții. Erau în jur săbii verzi de chiparoși, frunze argintii de măslini sunând calm sub vântul de seară. Simboluri ale unei tăcute eternități, aceste nuanțe de verde fără anotimp, înconjurând biserica în care doarme trupul sfântului cel mai uman și mai umil pe care l-a dat creștinătatea, mă făceau să înțeleg lucruri pe care sbuciumata mea trăire bucureșteană mi le ascunsese sub un văl de plăcută înșelăciune. Însă chemarea orașului meu și a tinereții pe care o sintetiza cu atâta vioiciune, m’au smuls din ezitare și mi-au arătat calea ușoară a întoarcerii. Plănuiam uneori cu poetul Ion Țugariu, mort undeva pe fronturile inutile din

Cehoslovacia, o claustrare assisiană menită să ne purifice și să ne transforme. Însă zilele treceau și visul nostru nu prindea contur.

Până când, într-o zi de iarnă clară și rece, m'am întors în Valea Umbrei, între măslinii și chiparoșii dela San Damiano. Era în Decembrie 1945. Și am rămas acolo un an încheiat. Mare parte din „Baladele lirice” le-am scris sub blânda oblăduire a Sfântului Francisc,...” (Vintilă Horia, *Postfață la un deceniu personal*, în vol. *A murit un sfânt*, Poeme, Ediția II-a, pag. 7)

Dar, să revin, la „Sete de Ceruri“. Sincer entuziasmat, ca un gest de prețuire pentru poet am inaugurat cu acel prilej, colecția „*Pașii lui Orfeu*“, sub insemnul căreia a apărut 1985. Volumul, executat pe cât de impecabil am fost în măsură, a fost primit cu multă căldură și aprecieri de către iubitorii de poezie din exil, cărora li l-am expediat gratuit, la indicațiile Doamnei Soreanu.

Deși *poezia*, o considera *menirea supremă a vieții sale*, mă voi refreri doar sumar asupra ei, aceasta pentru a schița, măcar, câteva secvențe, din viața și febrila activitatea publicistică, întru mobilizarea conștiințelor, credințelor și faptelor generației sale, în viitorul Patriei, ținută, indubitabil, mult mai eroică decât „moartea inutilă“, care l-a secerat prematur.

Născut la 6 iunie 1914, Ion Șugar(iu) este primul dintre cei șase copii ai familiei minerului aurar Ion Șugar și Floarea Șugar (n. Griga), de confesiune greco-catolică, din satul Băița, comitatul Maramureș (Máramoros), administrat de maghiari, sub dubla monarhie austro-ungară, cu 22 de zile înaintea asasinatului de la Sarajevo (28 iunie/11 iulie 1914), ale cărui victime au fost Franz Ferdinand, arhiducele moștenitor al Tronului Austriei și Ungariei și soția sa, Sophie, folosit ca pretext pentru declarația de război a Austro-Ungariei împotriva Serbiei (15/28 iulie 1914), care a dus la declanșarea primului război mondial, al cărui centenar s-a comemorat tot anul acesta.

Ca urmare a politicii de maghiarizare, în certificatul de botez eliberat de autorități este înregistrat sub numele de *Sugár János*, pe care-l va schimba, la 24 iunie 1936, printr-o decizie a Ministerului de Justiție din România, în **Ion Soreanu**. „dar scriitorul va semna: Ion Șugariu, Ionel Șugar, folosind și pseudonime ca Sonia Mugur, Sergiu Băițan, Ion Sorescu“ (L.S.-Ș)

Ne putem imagina în ce atmosferă a crescut, cum a trăit și ce a simțit familia sa, în acei ani de război și mari frământări. La 14 august 1916, când România declară război Austro-Ungariei, împlinise doar doi ani și două luni, iar la încheierea Tratatului de Pace de la Trianon (4 iunie 1920), care recunoștea Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, 6 ani.

Conform notei biografice alcătuită de Doamna Lucia Soreanu-Șugariu, școala primară o urmează târziu, la Băița și Valea Borcutului (1924-1928), *cu mari întrepreri* „Nevoit să lucreze de timpuriu, în mina de aur, alături de tatăl său“. „Copilăria și-o împarte între hoinăreli prin *pădurile misterioase*, șteampuri umede și școală, unde mintea lui ageră, iscoditoare și sârguinta la învățătură impresionează pe cei ce-i sunt dascăli și mai ales pe preotul-dascăl Victor Băcilă din Valea Borcutului. După absolvirea clasei a IV-a primară (1928), la sfatul și cu sprijinul preotului Băcilă, reușește, în urma unui concurs, să intre la Școala Normală din Oradea. Trei ani mai târziu, tot în urma unui concurs, trece la liceul „**Emanoil Gojdu**“ din Oradea, fiind bursier până la sfârșitul studiilor (1936). Înclinațiile lui vădite sunt pentru literatură, pentru poezia românească, dar are aplicații și pentru matematică. Aceasta este perioada de formare intelectuală temeinică a poetului sub îndrumarea unor profesori ca Teodor Neș și mai ales Octav Șuluțiu. Citește mult, visează, scrie. În anul 1934, încă elev fiind, debutează la revista *Observatorul* din Beiuș cu versuri pe care le semnează Ionel Șugariu. Mai târziu devine colaborator al revistei *Familia*, din Oradea, apoi va publica și la revistele *Veac Nou*, din Baia Mare, *Afirmarea*, din Satu Mare, *Lanuri*, din Mediaș, *Cronica*, din Baia Mare, ș.a. În 1936 își ia examenul de bacalaureat reușind în fruntea promoției.

Îndrumat de criticul literar al revistei *Familia* – Octav Șuluțiu-, poetul înclină să plece spre capitală. Mai întâi își efectuează stagiul militar la Școala de Ofițeri de Rezervă din Ploiești (1936-1937) de unde iese cu gradul de sublocotenent.

Atras de centrul vieții literare tinere românești, tânărul poet, blond, cu ochi albaștri, visător, palid și subțire, intră în București în toamna anului 1937 și se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie, specialitatea Filologia modernă. Din primii ani se face remarcat și apreciat pentru pregătirea lui de către profesorii de înaltă cultură: Mihail Ralea, Tudor Vianu și Ion Petrovici. Viața lui este însă poezia, scrisul. „Misiunea mea în lume *aceasta* este“. (Scrisoare din 10.11.1942). Desfășoară o activitate prodigioasă colaborând la diferite publicații din Capitală și din Ardeal, semnând poezii, critică literară sau eseuri, cronici de orientare artistică, însuflețit mereu de dorința de a ridica cultura tânără românească“(L.S.-Ș).

În eseu *Țara crinilor* din *Decalog*, (dec. 1937) enunța, între altele: „Purtăm în noi setea de lumină ca pe un stigmat al veacului“./.../„Niciodată foamea de cer n’a bântuit mai puternic inimile, niciodată țipătul pentru realizarea deplină n’a pătruns mai neînfricat întunericul, decât foamea și țipătul nostru.“./.../ (Ion Șugariu, *Țara crinilor*, în *Decalog*, dec. 1937, anul II, nr. 56).

În articolul *Ardealul tânăr*, adresându-se celor ce opinau „despre o naștere în spirit a Ardealului tânăr“, afirmație pe care o considera „Înjositoare pentru cine cunoaște și crede în destinul spiritual al Ardealului“, scrie: „Ardealul înscrie în istorie o contribuție permanentă și indispensabilă pentru formarea și cimentarea culturii și spiritualității românești. O trăire intensă a celor mai înalte și sfinte frământări naționale“./.../„a intra în istoria Ardealului însemnează a trece peste pragul unei biserici.“./.../„Despre Ardeal e greu să vorbești acum numai ca Ardeal. Sufletul lui este nedespărțit de sufletul României de totdeauna. E o bucată, o frântură din ea.“./.../„accentuăm încă odată că singura caracteristică a Ardealului tânăr este menținerea lui în cea mai vie și întreagă spiritualitate românească. Așa cum a fost totdeauna“. (Ion Șugariu, *Ardealul tânăr*, în *Veac Nou*, 27 febr. 1938, nr. 1, pag. 7).

În Martie 1938 apare volumul de poezii Ion Șugariu, *Trecerea prin alba poartă*, Editura Librăriei Pavel Suru, Tipografia Cărților Bisericești, considerat *un debut promițător*. despre care Octav Șuluțiu, în *Familia*, scrie: „E o țâșnire vulcanică, un clocot de pasiune, o tinerețe neastâmpărată care irumpe, dornică de viață și de avânt, e o izbucnire sinceră și nestăpânită, așa cum îi șade mai bine adolescenței să fie. Sufletul poetului se revarsă direct, ca o apă umflată peste malurile constrângătoare ale oricăror reguli“. În *Viața Românească*, Lazăr Iliescu adaugă: „Domnul Ion Șugariu este un însetat de viață. Poesia Domniei Sale e un strigăt de bucurie, de dragoste, de amintiri avântate. Un panteism covârșitor stăpânește culegerea Domniei Sale de versuri, dela prima poezie *Cântec de pornire la drum și până la ultimul vers din Incantații*. Versificator abil, Domnul Ion Șugariu nu cade în păcatul atâtor poeți tineri, de ași clădi poezia numai pe vers. Ideea rămâne predominantă. Și domnia Sa o îmbracă într’o haină strălucitoare, vie, gâlgâitoare de viață“. În *Sfarmă Piatră*, Ovidiu Caledoniu mărturisește: „Ceea ce-mi place mai mult în poezia Domnului Șugariu este acel cult și respect deosebit al imaginii în care se simte vibrând tot temperamentul poetului“. În *Pagini Literare*, Romulus Demetrescu consemnează: „E o țâșnire vulcanică, un clocot de pasiune o tinerețe neastâmpărată care irumpe, dornică de viață și de avânt, e o izbucnire sinceră și nestăpânită, așa cum îi șade bine adolescenței să fie. Sufletul poetului se revarsă direct, ca o apă umflată peste malurile constrângătoare ale oricăror regulii“, iar Horia Nițulescu, în *Porunca Vremii* opinează: „Domnul Ion Șugariu este un poet al vârstei lui: simplu și curat. Poesia lui este poezia unei adolescențe tumultoase care se revarsă firesc în slavă. Ea este pentru el o cale aleasă care se străbate cu sufletul întinerit de sărbătoare“, etc.

La 15 iunie 1938, comentând o sesizare apărută în numărul din ianuarie 1938 al revistei franceze *L'Illustration*, Ion Șugariu, în articolul *Martiriul Artei*, scrie: „cunoscuta revistă se oprește lângă operele de artă ale vechii Spanii, reproducând o serie de tablouri și de statui distuse de comuniști. Toate aceste tablouri și statui, datând din plină Renaștere și valorând averi nenumărate, au fost distruse nu prin anumite accidente ale războiului ci pur și simplu intenționat“/.../ „Atâta cruzime oarbă, atâta sălbăticie nemaipomenită te înspăimântă și te pun pe gânduri“/.../ „Îmi pare rău că nu pot reproduce aici câteva din faimoasele statui din Cartagena, Malaga, Toledo, Huelva, pentru a arăta până unde poate duce barbaria unor oameni care au uitat că sunt oameni, odată cu îmbrățișarea ideilor comuniste.“/.../ „Dincolo de ceea ce este idee și intenție în aceste masacre, dincolo de pornirea revoluționară a bandelor de comuniști, crima care s-a făcut asupra acestor opere de artă plastică și arhitectonică va striga peste veacuri și va cere răzbunare“/.../ (Ion Șugariu, *Martiriul Artei*, în *Decalogul*, an III, nr. 76, 15 iunie 1938).

Tot în 1938, printre multe altele, în articolul *Presa eroică din trecut*, și *Baia Mare- Vechea Cetate*, scrie:

„Fiind în permanență un ținut frământat de un greu destin istoric, Ardealul s-a retras într-o singură atitudine de viață: eroismul“/.../ „Este natural ca presa ardeleană din acest timp să oglindească, mai mult decât toate celelalte manifestări de viață românească, un eroism specific și dârz, gata să biruie și să înfrunte toate împotrivrile. Această presă românească înflorită timid la Blaj, la Sibiu și Brașov, va avea de luptat cu o cenzură nemiloasă și de susținut drepturi contestate de o stăpânire puternică și străină. Bărbați hotărâți și demni vor munci zi de zi în redacții simple și sărăcicioase pentru a menține prin jertfe și contribuții personale acele gazete ardelenești despre care istoria literaturii și presei românești vorbește astăzi cu atâta admirație sinceră. *Gazeta Transilvaniei*, *Foaie pentru minte, inimă și literatură* a lui Gh. Barițiu, *Tribuna* etc., n-au fost numai niște simple ziare...ci au fost tribune (...) de unde s'au predicat credințe sfinte și neștrămutate pentru un popor uitat de soartă. În paginile lor au crescut idealuri cizelate și plămădite încet, conștient și sigur, au răsunat revolte și strigăte înfundate de protestare și de dreptate. Cât au avut de pățimit și de îndurat și cu câtă dragoste au primit toate jertfele acei Mureșeni descălecători de sens românesc în presa noastră trecută. Procesul lor istoric ne apare astăzi ca un simbol neîntrecut al celui mai curat și mai desinteresat eroism românesc și el ar trebui să fie îndemnul cel mai tare al generațiilor tinere spre unire și entuziasm patriotic“/.../ „Unitatea neamului și unitatea limbii românești au fost totdeauna susținute de dascălii noștri din trecut“/.../ „Tot ce a scris, tot ce s'a pus la cale în Ardealul de altădată, răspundea unei mari răspunderi de mântuire națională și era dictat de interesele noastre românești.

Eroismul acesta al vieții și preocupărilor românești din Ardealul de altădată, a cărui icoană adevărată o găsim în primul rând în presă, formează certificatul nostru de bună purtare în fața istoriei și semnul ales al participării românești la universalitate. Un popor care a știut atâta vreme să fie demn și eroic este un popor care a participat efectiv la istorie și care și-a câștigat un loc de frunte în Cartea de Aur a Neamului“.(Ion Șugariu, *Presa eroică din trecut*, în *Sfarmă Piatră*)

Într-un alt articolul pledează *Împotriva regionalismului literar* considerând că:/.../ „nu există decât o singură spiritualitate românească necesară și utilă“/.../ că „Pentru noi numai un singur gând este mare, numai o singură credință merită să fie slăvită: promovarea culturii și spiritualității românești de pretutindeni“/.../ „nu mai avem timp să stăm de vorbă asupra condițiunilor de legământ spiritual reciproc, noi trebuie să pornim înainte, împreună, cu același gând, cu aceleași credințe, pentru făurirea unei Români culturale unitare și definitive...“.(Ion Șugariu, *Împotriva regionalismului literar*, *Cronica Literară*, Caiet 2-3, febr.-mart. 1939)

În anul următor colaborează la revista *Meșterul Manole* deținând rubrica de critică, *Poezia tânără*, „creindu-și un limbaj critic propriu, distinct“.

În articolul *Poezia/ Poezia tânără*, scrie: /.../„Credem din tot sufletul nostru într‘o literatură românească mare, unică, universală. O literatură fără compromisuri, fără resemnări minore“./.../ (Ion Țugariu, *Poezia tânără*, în *Meșterul Manole*, nr. 7-10, sept.-dec. 1939, p. 58)

După Dictatul de la Viena (august 1940), Ion Țugariu, aflat în refugiu, cu fratele său George, despărțiți de părinți și de ceilalți frați —Vasile, Mărioara, Augustin și Zaharia, rămași sub ocupația maghiară, și scrie scurta mărturisire *Am venit din Ardeal*. Citez:

„—Da, am plecat în pribegie. Ne-am lăsat casa, părinții, amintirile, totul. N‘am avut răgaz nici cel puțin să ne uităm în urmă. A venit așa de pe neașteptate, atât de surprinzător, cu atâta brutalitate. Ne-am zguduit din temelii, ni s‘au tulburat toate credințele. Am visat, am scris, am așteptat o Românie mai mare, mai deplină, mai veșnică. Atâta vreme și cu atâta suflet! Am ascultat șoaptele strămoșilor, am descifrat sensul vieții lui Horia, nebunia lui Iancu și ne-am jurat în sufletul nostru să-i răzbunăm și să le ascultăm îndemnul.

În naivitatea noastră am crezută că toți sunt ca noi, că nu se poate să fie altfel. Cu câtă pasiune am poposit lângă cărțile sfinte și cât de mult am crezut că generația noastră este la fel de eroică. Ne-am căutat prieteni, am crezut în *Meșterul Manole* și ne-am închipuit că avem dreptul să începem lupta cea mare, munca de zi cu zi pentru a ne depăși propriile granițe, pentru a bate la poarta unei universalități românești.

Cât de mulți au crezut la fel ca noi. Astăzi privim o Românie nouă, ciuntită, strâmbă. Asta nu poate fi România noastră. Cine ne-a trădat, ne-a întins o cursă, a vrut să ne arunce în prăpastie. Generația asta n‘a fost înțeleasă. Am vrut să fim ofensivi, revizionisți, mândri, demni, am vrut să fim eroici, dar nu ni s‘a dat voie. Acum avem în fața noastră o ruină, o monstruoșitate“./.../„Am vrut să fim catedrală, dar nu ni s‘a dat voie să fim nici măcar bisericuță. Da. Am venit din Ardeal. Și am adus Ardealul aici, cu toate credințele, hotărârile și dârzeniile lui.“ (Ion Țugariu, *Am venit din Ardeal*, în *Meșterul Manole*, aug.-nov. 1940, p. 63).

Pe aceeași temă, eseul *Misionarism ardelean*.(15 noiembrie 1940), citez:

„Caracterul esențial al tuturor manifestațiilor ardelenice este misionarismul. Este destul să ne gândim la istoria lui zbuciumată de aproape o mie de ani, pentru a ne da seama de această trăsătură fundamentală a faptelor și luptelor sale. Un popor care a suferit atâta, care a așteptat din generație în generație o soartă mai fericită, un popor atât de încercat, nu putea să nu pună un anumit tendenționism național în toate actele vieții sale.“/.../ „În fața acestei mari și eterne realități românești, generațiile tinere de azi sunt chemate să se reculeagă și să ia exemple. Trecutul eroic și neînfricat al Ardealului să strecoare în suflet o credință puternică într‘o Românie mare și eternă.“/.../„Nimeni nu are dreptul să doarmă în această Noapte a Patimilor“./.../„Suferind, răbdând, așteptând și luptând, viețile noastre se vor face vrednice de jertfele făcute de părinți pentru noi.“/.../ „De acum, munca noastră, viața noastră nu ne mai aparțin nouă, ci ea este a istoriei în care am intrat. Trebuie să ne facem și să rămânem demni de această istorie. Ardealul de totdeauna, în sobrietatea, credința și eroismul său, ne este, în acest sens, cel mai de frunte exemplu. Pentru așteptările și suferințele lui, fapta noastră de acum, munca și sângele nostru sunt o garanție.“ (Ion Țugariu, *Misionarism ardelean, Flamura*, an III, nr. 2, 15 noiembrie 1940)

În noiembrie 1941, Ion Soreanu, poet Ion Țugariu, este ales președinte al Asociației Studenților Refugiați din România (adică din toate teritoriile răpite Regatului României Mari: Ardealul de Nord, Basarabia, Bucovina, Cadrilater, ținutul Herța) și desfășoară o bogată activitate publicistică, încercând să suplinească publicațiile din Ardeal, care fuseseră șupimate. Colaborează cu poezii sau critică literară la revistele: *Universul literar, Meșterul Manole, Revista Fundațiilor Regale, Decalog, Curentul Literar, Vremea*, împreună cu alți poeți și scriitori tineri.

În iarna aceluiași an pregătește teza de licență cu titlul „*Aspectul jurnalistic în literatura modernă*“, pe care o susține în februarie 1942 și este calificat cu foarte bine— magna cum laudae.

La scurt timp —, îi apare volumul de poezii Ion Șugariu, *Paradisul peregrinar*. Colecția „Meșterul Manole“, București, Martie 1942. Iată câteva dintre aprecierile critice: Nicolae Roșu în *Gândirea*: „În aceste versuri se definește toată poezia d-lui Ion Șugariu. Avânturile, mirajele, ispitele, năzuințele, nepotolita sete de evadare în spații metafizice, fulgurata întruchipare într’o identitate umanistă, duc poezia d-lui Ion Șugariu către o dumnezească desprindere a omului de humă. Desigur, un temperament poetic de un remarcabil dinamism, și nu mai puțin, o trudnică năzuință spre purificare“; Petru P. Ionescu în *Revista Fundațiilor Regale*: „Ținem să remarcăm dela început această constatare îmbucurătoare că d. Ion Șugariu aduce în poezia noastră tânără un suflu sănătos de viață, o atitudine în fața marilor probleme și o încercare de tehnică, oarecum nouă, personală“; Pericle Martinescu în *Dacia Rediviva*: „*Paradisul peregrinar* este, în concepția poetului, acea stare de căutare continuă, de nostalgie a realizării interioare, singura care garantează o satisfacție deplină a existenței. Dar cum această realizare este greu de atins, poetul este mereu în căutarea ei, paradisul său este întotdeauna *peregrinar*. Acesta este miezul concepțiilor pe axa cărora d. Ion Șugariu își alcătuiește, cu un deplin simț al construcției, volumul său de versuri“; Mihai Niculescu în *Universul literar*: „Reținem din această poezie, ca din lectura întregii cărți, vibrația unui elan sufletesc de o puritate cum rareori am întâlnit, dornic de idealitate și de tot ce depășește mărginirea impusă condiției noastre pământești“; Aurel Marin în *Gazeta Transilvaniei*: „Poesie de atmosferă, de suavități ca și de fericite ecouri folclorice, *Paradisul peregrinar* este lumea cu minunile ei nedesluite, văzute cu un ochi avid de toate puritățile și uimit de puterile elementare ale naturii“; Gherghinescu Vania în *Tribuna*: „D. Ion Șugariu este tânăr și la primul volum. Nu s’ar părea. Căci el a trecut dincolo de preocupările poetice ale primei tinereți și dincolo de exprimările în carii plutesc impurități inerente începutului. Versul său e cristalizat ca expresie și scuturat de orice banalitate“; Vasile Damaschin în *Seara*: „*Paradisul peregrinar*, culegerea de poezii a tânărului scriitor Ion Șugariu, este o excepție. Ea ne amintește de victoriile de odinioară ale versului tânăr“; Apollonius în *Preocupări literare*: „Poetul este de reținut. O anumită tehnică muzicală răspândește o plăcută atmosferă lirică, în care cuvintele devin adesea vibrații și adieri“; George Drumu în *Revista Bucovinei*: „Poesia d-lui Ion Șugariu e o litanie liniștită cu mici umbre de tristețe pentru un orizont care se îndepărtează într’una. Prezența omului nu tulbură nimic. E o risipire de imagini bine închegate, printre cari se împletește ca un vis nesfârșit, ca o făclie în nopțile luminate de toamnă“.

În Iulie 1942, Ion Soreanu (poetul Ion Șugariu), obține pașaport și pleacă la Băița, aflată din nou sub ocupația ungară, unde își vede părinții și frații pentru ultima oară. Reîntors în România ciuită, pregătește poemul *Țara de foc*.

În noiembrie 1942, în articolul *Oameni tăcuți*, scrie, între altele:

„Am recitat de curând discursul lui Simeon Bărnuțiu. Ceea ce m’a impresionat în primul rând a fost masivitatea lui, măreția lui de spirit și de demnitate, logica lui justițiară fără pereche. A ș a au fost ardelenii de când există: pietroși, tăcuți în ei înșiși ca într’un munte de demnitate și mândrie națională, suportând atât bucuriile cât și durerile istoriei“./.../

„Păstrând cu sfințenie datinile și obiceiurile străbune, având un cult al tradiției și al gloriei, pe care n’au putut să-l înmăbușe nici cele mai mari vitregii ale istoriei, crezând cu tărie în destinul măreț al neamului românesc de pretutindeni, Ardealul este și astăzi província noastră cea mai mândră, locul cel mai drag spre care ne poartă gândul și recunoștința“./.../

„Aici au crescut idealurile unei Români mari și puternice, pe măsura originii sale latine și a eroismului românesc din eternitate, aici s’au plămădit acele mărețe visuri de putere și libertate, de cultură și civilizație, cărora li se datorește cea mai mare parte din realizările Statului român modern.“./.../ „Tăcuți și demni ca niște împărați, urmași ai marilor tribuni ai Romei de odinioară, cu

privire încruntată și hotărâtă, cu toată fața brăzdată de fluxul interior al unei credințe și al unei voințe nestrămutate, chipurile lor ne umplu și acum sufletul de un sentiment de adâncă religiozitate, un fel de venerație tăcută și îndemn la împlinirea datoriei față de destinul și viitorul Patriei.

Ne mustră și ne încurajază, ne aduc aminte că suntem cel mai de seamă popor din acest colț de Europă, că faptele noastre trebuie să fie pe măsura jertfei și amintirii lor.

Oameni tăcuți ai Ardealului, mândria și demnitatea lor istorică, eroismul lor neîntrecut, sunt încă rezervele unei Români mari, puternice, o Români firească și dreaptă.“ (Ion Șugariu, *Oameni tăcuți*, în *Sentinela*, an III, 22 nov. 1942)

Din evocarea *Biseriçuțe de lemn*. (decembrie 1942), rețin:

„Am avut norocul în vara aceasta să petrec câteva săptămâni în satul meu. Am cutreerat ca și altă dată îndepărtata copilărie, pădurile și poenile munților, bucurându-mă să retrăiesc clipele frumoase de atunci“./.../“Tot așa am străbătut de la un capăt la altul potecile satului. Am stat de vorbă cu foștii mei tovarăși de copilărie, ne-am uitat unul în ochii celuilalt, regăsindu-ne în aceeași așteptare“./.../

„Toate mi s-au părut că sunt așa ca totdeauna, că nimic nu s'a schimbat în caracterul și înfățișarea lor străbună.

Mai mult decât toate, însă, vechile și neschimbatele așezări mi s'au părut a se oglindi în bisericuța de lemn din mijlocul satului“./.../ „În duminici și în sărbători, tineri și bătrâni, locuitorii din satul întreg se îndreaptă pe potecile strâmte spre altarul sărăcăcios al acestei biseriçuțe. Ea își deschide larg porțile și îi primește sub acoperământul străvechi, ocrotindu-i în aceeași taină și rezistență străbună. Părintele Victor, duhovnicul bătrân al satului, citește în ușile ei împărătești Evanghelia, reproducând pentru a nu știu câta oară aceleași sfinte cuvinte îmbărbătătoare și credința în înviere. Poporul îl ascultă în genunchi, murmurând în adâncul sufletului rugăciunile învățate de la strămoși. Un fior puternic le străbate inima, parcă se simt mai tari și mai pregătiți pentru luptele și așteptările viitoare și parcă încercările de acum nu le mai apasă atât de crunt viața. Biseriçuța întregă nu mai este decât un singur suflet care bate în același ritm de nădejde și credință. O singură răsuflare se îndreaptă spre cer din toate piepturile. Cei bătrâni, amintindu-și de entuziasmele și luptele de tinerețe, iar cei tineri urmând impulsul nepotolit din adâncuri. Femeile, adunate în tinda bisericii, își șterg pe furiși lacrimile cu colțul năframei“./.../

„Ardealul întreg este plin de biseriçuțe de lemn unde se vestește cuvântul de îmbăbătare al Mântuitorului“./.../

„M'am întors, așadar, din satul meu din Ardeal, purtând în suflet o nețărmurită încredere în viitorul neamului. Acest viitor nu poate fi altul decât o înviere întregă, o împlinire a destinului său firesc și etern. Un neam care își caută reazemul și puterea în Dumnezeu nu poate decât să biruiască. Biseriçuțele de lemn ale Ardealului formează garanția viitorului nostru“. (Ion Șugariu, *Biseriçuțe de lemn*, în *Sentinela* —6, XII. 1942).

Reîntors în București, pregătește poemul *Țara de foc*, care apare în aprilie în Colecția „Meșterul Manole“, București, 1943, cu dedicația: „Acest poem a fost scris pe marginea unui episod din viața marelui meu prieten Laurențiu Fulga. Deaceea, acolo unde se află, în lumină sau în întuneric, cu dragoste de frate i-l închin“.

Câteva aprecieri critice: „Poemul nu e conceput plastic... ci a fost creat muzical, contrapunctic. De aceea trebuie luat în tot și savurat în felul clar și cristalin în care gândul și gestul își răspund în minunata arhitectură străvezie a întregului. Prin ea, d. Șugariu face o mare și îndrăzneată experiență creatoare și dă confracților săi o frumoasă lecție de conștiință artistică de cea mai stringentă actualitate la noi și aiurea“. (Ovidiu Papadima în *Revista Fundațiilor Regale*, nr.8, 1943); „Structura lucidă, așa zice cam mecanică a poemului alegoric *Țara de foc*, e străbătută de prea puțin fluid subteran, ca să-i susție cele zece părți, mai mult narative decât sugestive.

Este o experiență, dar d. Șugariu poate trage imediate concluzii: întoarcerea la canoanele formale consacrate nu este principial interzisă în poezie, dar ele trebuiesc mlădiate, modelate, de forța simțirii și fanteziei personale și împrăspătate de incandescența unei viziuni“. (Pompiliu Constantinescu în *Vremea*, nr. 717, 26 sept. 1943; *Cronica literară — CAETEA*); „Poezia d-lui Șugariu e o poezie de idei și atitudini, ce implică anecdoticul într’o largă măsură așa cum îl aflăm în *Țara de foc*. Și totuși poezia d-lui Șugariu nu e aceea a discursivului și retoricului. D-sa dispune de o abilitate tehnică a metaforizării iodeii ce o descarcă în balastul discursivului, făcând-o mai insinuantă nu prin îngroșare, ci printr’o poetizare subtilă. E secretul d-lui Șugariu de a transforma ideea-discurs într’o idee eminentemente lirică. De aici și atmosfera înalt lirică ce învăluie versul poetului.”(Traian Stoica, *Bacăul*, 6 iulie 1943, nr. 2166)

Încă din Ianuarie (1943), Ion Șugariu este concentrat ca ofițer de rezervă la o școală de instrucție, din Ploiești și, mai târziu, repartizat la un regiment de infanterie din Bacău, împreună cu un bun prieten și coleg de breslă. Puținele clipe libere ce le rămân după instrucție sunt dăruite scrisului. Colaborează la publicația locală *Bacăul*, continuând să se ocupe frecvent polemic și critic față de deficiențele fenomenului literar contemporan, în articole precum: *Literatura războiului actual*, în *Bacăul*, nr. 2152, 22 iunie 1943; *Ceva despre noi*, în *Bacăul*, nr. 2166, 6 iulie 1943; *Muncă și literatură*, în *Bacăul*, nr. 2222, 31 august 1943, etc.

Într-o serie de alte articole semnaleză absența aproape totală a criticii literare: *Probleme de actualitate literară*, 1943 —*Bacăul*; despre *Romane la modă*, în *Bacăul*, numărul 2243, 21 septembrie 1943; *Tot despre absența criticii*, în *Bacăul*, 1943. În 1943, Ion Șugariu publică un amplu articol despre *Frumusețea colindelor noastre*, în *Bacăul*, 1943 etc, etc.

La 29 iulie 1943, în timpul unei permisi, Ion Soreanu (poetul Ion Șugariu), se căsătorește la Râmnicu Vâlcea cu Lucia Stroescu, studentă la farmacie.

În septembrie 1943, Ion Soreanu este, pentru o scurtă perioadă, deconcentrat.

La 2 iunie 1944, este din nou concentrat la Bacău, iar în iunie-august 1944, este mobilizat și se află cu regimentul la Mogoșești-Jitaru., lângă Slatina, de unde corespundează și este vizitat (din iunie până la jumătatea lunii august, de soția sa, Lucia Soreanu.

Imediat, după 23 august 1944, sublocotenentul Ion Soreanu (poetul Ion Șugariu), mobilizat, („ia parte la luptele pentru apărarea Bucureștiului“). El îi scrie soției: „Nu ți-am scris pt. am fost la Buc. cu Reg. Am luptat cu Reg. la Băneasa și Otopeni. Avem morți și răniți. Mie nu mi s-a întâmplat nimic. Acum plecăm la Mediaș pentru Ardeal. La Buc. e jale. Rușii își fac de cap. Te rog să fii cu băgare de seamă dacă vor veni în Râmnic, să stai rezervată și ascunsă. Să eviți să fi văzută de ei și să nu stai unde sunt ei. S-au întâmplat lucruri groaznice. Cred că ai auzit.“

La 31 august 1944 Ion Soreanu, îi scrie, din nou, între altele: „Nu ți-am scris fiindcă nu se putea. Am fost de atunci tot timpul la București (respectiv pe lângă București, unde am luptat cu nemții. Am trecut și pe acasă. E gol și urât fără tine“/.../

La 12 septembrie 1944, într-o altă scrisoare către soție: „, Mi-a fost frică tot timpul să nu alergi prea mult .. Știam apoi că vor veni Rușii la Rm. Vâlcea și sufeream numai la gândul că ți s’ar putea întâmpla ceva. Acum știu că au venit f. mulți peste tot locul, deci și acolo. Îmi place să cred , și tu m’ai asigurat în scrisoare, că te vei ști păzi, chiar trebuind uneori să te ascunzi. Nu risca absolut nimic. Aud și văd chiar aici (aici sunt puțini, în drum spre front, în colaborare cu noi), că acum se poartă mai bine, că au ordine severe în acest sens. Sunt răi când sunt beți. Eu mă împac bine cu ei. Tu ești femeie, să te păzești cât poți mai bine. Măine Regimentul nostru începe atacul cel mare. Cu ajutorul lui Dumnezeu vom intra în Ardealul ocupat. Dacă ai o hartă caută Dumbrăvenii și Unghenii, unde pălecăm noi.“ /.../

„Dacă ți se oferă ocazia sigură și dacă ai informații bune, poți pleca chiar la București. Am impresia că acolo ai putea fi mai în siguranță, deși la început rușii s'au purtat f. rău cu populația și femeile. E orașul însă mai mare și noi stăm într-un cartier ferit. Jim e acolo și e bine. Dacă s'ar întâmpla —Doamne ferește— ca tăticu să plece sau să aibă neplăceri din cauza ideilor sale politice vechi, să nu rămâneți nici într'un caz două fete singure acasă.

Din toată durerea asta va izvorî în curând și o mare bucurie: aceea că voi putea merge acasă la Băița. Te voi duce imediat și pe tine acolo și te voi lăsa până trec toate valurile. Mama va fi așa de fericită și tu vei fi în siguranță absolută. Casa noastră este între munți, ferită de toate vânturile trecătoare. te vei simți bine acolo“/.../

La 25 septembrie 1944, din Tirimia, jud. Mureș, îi scrie soției: „Eu stau aici în mijlocul iadului, înconjurat din toate părțile de foc și gloanțe și totuși găsesc în mine destul curaj pentru a-ți da și ție“/.../

La 3 octombrie 1944, scrie soției: „Eu mă aflu undeva în Ardeal, cu gândul și inima împărțită între tine și plaiurile natale. Peste greutățile de fiecare zi trec cu destul curaj și nu am nici un motiv să mă plâng“/.../Dintre prietenii noștri de la Jitaru mai sunt aici Dobrescu și doctorul. Santău a plecat la spital cu icter. Alții au murit, alții sunt răniți, ca la război. Populația românească de pe aici ne primește ca pe niște salvatori. Pe mine asta mă mișcă f. mult. Știu că mama ne așteaptă pe amândoi cu nerăbdare și că va fi fericită să te cunoască.“/.../

La 5 octombrie 1944, din Cristești, jud. Mureș, scrie, între altele: „Am început să ne îngropăm în noroi. Suntem plini de murdărie, ne mănâncă păduchii. Pe poziții mai sunt 150 de oameni. Când am plecat de la Jitaru eram 1000. Pe unde am trecut am lăsat numai morminte și țărână amestecată cu sânge. Tare am plătit scump Ardealul! Am văzut cum plâng soldații când pleacă la atac, am auzite strigătele disperate ale răniților rămași între linii. Nu s'a dus nimeni să-i ridice.

O! Cărțile frumoase, care vorbesc de eroism, de vitejie! Câte minciuni împodobite. Am văzut la Otopeni un camion de eroi. Erau aruncați unul peste altul, cu capetele sfârmate, murdari, plini de sânge. Li se luaseră bocancii. Unii miroseau a hoit putred. Erau morți de mai multe zile. Un elev adjutant era complet gol. Nimei n-a știut vreodată cine și de unde este. Poate îl mai așteaptă acasă cineva să se întoarcă. Alături de el erau doi nemți: unul avea falca de jos zdrobită; celălalt —un copil frumos, blond —era lovit în inimă. Îi înfrățise moartea.

Mergem, mai departe. Câți vor ajunge până la capăt? Suntem atât de singuri, de uitați în tragedia noastră.“/.../ „În stânga a început azi dimineață să bată tunul. Ai noștri încearcă să ajungă la creastă (am sângerat și vom sângera pentru toate crestele Ardealului). Câți vor ajunge sus? Și cei care vor ajunge cât vor sta acolo? Câteodată mi se par atât de inutile jertfele noastre. Tunul bate mereu, sinistru, monoton, în ritmul morții. Oare mai există oameni fericiți în lume? Fericire înseamnă: un somn bun și o mâncare caldă.“

10 octombrie 1944, din Căpușul de Câmpie, jud. Cluj, între altele, într-o altă scrisoare: „Am început să mă obișnuiesc cu războiul. Sunt totdeauna f. obosit, dar gândul că mă voi întoarce la tine și la ocupațiunile mele obișnuite îmi dă puteri să rezist la toate“/.../

1 februarie 1945, la ora 11 dimineața, sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion cade grav rănit în bătălia pentru orașul Brezno din Cehoslovacia și se stinge după câteva minute.

Februarie, 1945, sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion, căzut în bătălia pentru orașul Brezno din Cehoslovacia, este îngropat în cimitirul de la Polhora pri Brezno, Cehoslovacia.

28 februarie 1945, prin Decretul nr. 641, sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion este decorat postmortem cu „Coroana României cu spade în gradul de Cavaler și cu panglica de Virtutea Militară“.

În 1856 osemintele sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion, căzut la 1 februarie 1945 în bătălia pentru orașul Brezno, și îngropat în cimitirul de la Polhora pri Brezno, sunt reînhumate în cimitirul militar român de la Zvolen, lângă Banská Bystrica, Cehoslovacia.

În 1968, într'o ediție îngrijită de scriitorul și prietenul său din tinerețe Laurențiu Fulga, apare volumul *Carnetele unui poet căzut în război* — care conțin și ciclul de poeme *Elegii pentru Ardeal*.

Între timp, după răsturnările din țară, precum am mai amintit, sub îngrijirea și prin eforturile Luciei Soreanu, cu sprijinul profesorului universitar Alexandru Husar, de la Iași, au apărut și operelor postume ale lui Ion Șugariu, care au putut fi recuperate.

Alexandru Husar, unul dintre bunii amici, din tinerețe, în prefața „Locul lui Ion Șugariu“ din volumul „Țara Crinilor“ (considerată „cartea unui om și a unei generații“) îi face, cu pietate, una dintre cele mai succinte și pertinente prezentări, cu nenumărate citate din propriile-i mărturii, pe care, din lipsă de spațiu, nu le pot repeta aici. „Țara Crinilor“ ca și celelalte scrieri postume, trebuiesc însă citite în întregime, pentru că numai astfel, putem să-i cunoaștem nemijlocit opera și sufletul său ales.

Volumul Ion Șugariu „*Ceva despre noi, Eseuri*“, publicat anul trecut (2013) de Doamna Soreanu la Fundația Culturală Memoria, București, reunește scurte „tablete“ cu mărturisirile, observațiile și opiniile critice publicate de autor în contextul evenimentelor sau preocupărilor curente care ni-l relevează în toată complexitatea caracterului, talentului, viziunilor și opțiunilor sale.

Alexandru Husar, în ampla și succinta prefața pe care o semnează, conchide, între altele, citez: „Se gândea, hotărât, la o operă mare, la *eternitate*, la *ceva durabil*, - opera lui mare, pe care o purta în suflet“/.../„*Misiunea mea în lumea aceasta e – poezia*, afirma în scrisoarea din 10-februarie 1942 adresată soției. „Ardoarea cu care popetul se dăruia celui mai curat dintre vise, credinței în Umanitate și Poezie“, cum spun prietenii săi, o confirmă“/.../„Volumul“ (continuă Al. Husar), „grupează într-o ordine, fie și relativă, o suită de pagini, oferind în ansamblu o nouă imagine a preocupărilor multiple ale poetului – eseist și critic literar deopotrivă“/.../ reprezentând „cartea unui om și, implicit, cartea unei generații. Cartea unui om despre care s-a spus: *Era în Ion Șugariu un permanent izvor de optimism, visul unei plenare realizări într-un viitor cât mai apropiat*. Cartea unui am care în 19 noiembrie 1944, pe front, scria despre sine: *Și oricât de mare gol voi găsi în preajma mea la întoarcere și oricât viața mea va fi mers înainte fără mine, și oricât voi avea de suferit dintr-o cauză ori alta - știu la fel de bine că mă voi bate să devin omul întreg percare-l presimt încă de pe acum în mine...*“

„Cartea unei generații - în ochii săi – „adevărata generație, torturată de setea de a se găsi pe ea însăși, de a se realiza în cadrele virtualităților de care dispune, fără să admită nici-un compromis cu viața de toate zilele și care ridică standardul întoarcerii spre lumină, luptă pentru reîntronarea sufletescului din om și pentru reabilitarea menirii lui adevărate“, „generația cerului“ cum o numea el.“/.../„În pagini de o rară sinceritate, încredințând hârtiei un zbucium interioar pe care nu-l putea mărturisi „nici ființelor cele mai dragi și mai apropiate“, Ion Șugariu ascunde un om de o noblețe morală impresionantă prin verticalitatea unei poziții poate examplare în generația sa.“/.../

Rețin pentru dvs. alte câteva titluri: din ciclul „*Invitații*“ apărute în diverse numere din revistele „Decalog“ și „Cronica“ în 1937, 1938: *Pentru o aniversare* (o evocare Petre Ispirescu), *Paștele nebuniilor albe*; *Martiriul Artei*; *Întoarcere spre noi înșine*; *Invitație la tristețe*; *Invitație la entuziasm*; *Tristețea de a fi inteligent*; *Invitație la nemurire*; *Invitație la poezie*; *Invitație la meditație*; *Groaza de banalitate*; *Trubadur modern* (medalion Viorel Șuluțiu); Alte texte apărute postum: *Soliloquii* (Cărțile mai indispensabile decât prietenii, decât iubitele); *Presa eroică din trecut*. Din ciclul „*Poezia*“ publicate în revistele „Meșterul Manole“ și „Decalog“, „Veac Nou“,

„Cronica Literară“, „Afirmarea“, „Flamura“ în 1938, 1939, 1940: *Poezia tânără: Poetul primăverii* (evocare a pictorului Grigorescu) în (Decalog, 1938), *Atitudini, Generație în extaz* (Afirmarea, 1939), *Cultură și imitație, Poezie lacrimogenă* (Afirmarea, 1940); *O mărturisire de credință* (Meșterul Manole, 1941), *Eminescu și statuile, Scamatorul cultural și Scepticism* (Afirmarea), *Despre dans, despre iubire* (Meșterul Manole, 1941), *Divina Platinitudine, Obscurantism și superficialitate literară; Critică și durată* (Meșterul Manole, 1941), *Frumusețea colindelor noastre, Romane la Modă, Tot despre absența criticii, Literatura Războului actual, Munca și literatura, Probleme de actualitate literară* (Bacău, 1943).

De asemeni din textele gândite să alcătuiască un **Jurnal Literar**, articolele rămase în parte inedite, în arhiva personală: *Chestiuni la zi* (Bacău, 1943), *Aspecte ale literaturii moderne* (1943), *Setea de cer în poezia românească, Justin Ilieșiu și poezia refugiului, Toamna în poezia lui Bacovia, Peisajul interior în poezia lui Bacovia, Aron Cotruș -poetul energiilor primare-, Armonia unei bătrâneți poetice*, consacrată poetului D. Karnabatt, *Fiul risipitor; Modernism și luciditate Puncte de suspensie, Despre poeți, despre poezie și altele* (Bacău, 1943), *Caiet intim* (Bacău, 1943), *Fișe pe marginea unei singurătăți moderne și Carnet II* (1943), **Jurnal intim**, ianuarie 1944, etc.

Omul și poetul Ion Șugariu, noblețea devotamentului cu care Lucia Soreanu s-a dedicat cu atâta pietate readucerii în atenția publică a operei sale, a fost mobilul care m-a determinat – în prezența și de acord cu dânsa (după cum, probabil, unii dintre dvs. care erați pe atunci la München, vă mai reamintiți), să anunț la încheierea festivității jubiliare -care a marcat în octombrie 1996, 20 de ani de existență a editurii *Jon Dumitru Verlag*, München-, instituirea concursului și *Premiului de poezie „Ion Șugariu*, (în valoare de 2000 DM și publicarea în volum a laureatului, pe care dna Soreanu le-a finanțat integral) și ale căror trei ediții s-au desfășurat la București, sub auspiciile Uniunii Scriitorilor din România, începând cu concursul președintelui acesteia, Laurențiu Ulici. Câștigătoarea premiului primei ediție, 1998, a fost poeta Aura Christi, cu ciclul „Sonete crepusculare“, juriul fiind format din: Alexandru Husar, Nicolae Prelipceanu, Nelu Oancea, Lucia Soreanu și Ion Dumitru. Premiul ediției a II-a, 2000 a fost câștigat de poetul Radu Cristian Rădoi, pentru ciclul „La marginea satului“ și s-au acordat mențiuni speciale poetelor Claudia Muther, pentru ciclul „Despre singurătate“ și Irina Raluca Moraru, pentru ciclul „Descânțete“. Juriul a fost format din Eugen Uricaru –președintele U.S.R.-, Lucia Soreanu, Nicolae Boghian, Liviu Vișan, Gheorghe Bulgăr, Alexandru Husar, Ion Dumitru. Premiul ediției a III-a, 2002, a revenit lui Gabriel Berceanu, elev în clasa a X-a, liceul „Mihai Eminescu“ Călărași. S-au acordat mențiuni speciale poetei Gabriela Cucu pentru ciclul „Silabisire de sine“, poetei Andrea Gabriela Șarcani, pentru ciclul „Pietre de altar“ și poetului Marius Valeriu Cârmaci, pentru ciclul „Îngerul care cioplea“. Juriul a fost format din Eugen Uricaru, Lucia Soreanu, Ion Dumitru, Liviu Vișan, Vasile Preda, Ioan Flora și Alexandru Husar. Din motive obiective, continuarea concursului și acordarea premiilor nefiind posibile, mi-a revenit onoarea să alcătuiesc „Antologia participanților la concursurile premiului pentru poezie Ion Șugariu“, ediția I, II și III. apărut la Editura „Fundatia Culturală Memoria“, București, 2005, 254 p., cuprinzând o selecție din poemele laureatilor, câștigătorilor mențiunilor speciale și altor participanți la concursuri.

În afară de organizatori și de membrii juriilor, în cadrul festivităților de decernarea premiilor au mai fost prezenți și au rostit alocuțiuni Laurențiu Ulici, Pan Vizirescu, Augustin Cozmuta, redactor șef al ziarului „Graiul Maramureșului“ din Baia Mare ș.a.

Contribuția mea și a editurilor subsemnatului: *Jon Dumitru Verlag*, München și *Mediana Edit Snagov-București* a fost partea logistică, de organizare, lansarea invitațiilor și susținerea momentelor festive de decernare a premiilor.

Inițiativa – deși din multiple motive nu a putut fi continuată – a fost una de succes, atât întru cinstirea memoriei poetului cât și în spiritul dragostei și angajamentului său pentru poezia tânără, un

imbold pentru tinerele talente care au concurat, din tot cuprinsul țării, pentru care sufletul i-a vibrat și s-a dăruit, fără veleități provinciale, ci dimpotrivă, pentru o cât mai largă și atotcuprinzătoare deschidere către marile valori ale culturii, literaturii și civilizației europene și universale.”

Așa cum am subliniat și în final, în „O prefață întârziată“ la volumul Ion Șugariu, *Poeme*, am considerat și consider de datoria cercetătorilor, criticilor și istoricilor literari, să zăbovească mai mult asupra scrierilor sale, pentru a-i redefini, cum se cuvine, locul în cadrul literaturii române și pentru al dăruii atenției publice în adevărata lumină. Acesta este dealtfel și motivul evocării centenarului nașterii poetului la 6 iunie a.c. în Rotonda Muzeului Literaturii Române, Bd. Dacia Nr. 12, unde cca 2 săptămâni s-a putut vizita o expoziție foto-documentară din Arhiva Bibliotecii Academiei Române și unde poetul a fost evocat de amfitrionul Lucian Chișu, critic și istoric literar, de subsemnatul, de redactorul șef-adjunct al revistei „Viața Românească“ Marian Drăghici, de poetul Lt. Colonel Liviu Vișan din partea Bibliotecii și Editurii Militare din București, și de tânărul critic și istoric literar George Neagoe, și de alți participanți. Din păcate manifestarea de București a fost umbrată de faptul că în acel moment *Muzeul Literaturii*, care a găzduit-o, era angrenat într-o serie de manifestări de protest, fiindu-i tocmai atunci pus în vedere să evacueze până la 15 iunie a.c., clădirea, recâștigată de proprietar, decizie ale cărei urmări nu le cunosc. Tot acesta este și motivul manifestării de față, de la „Apoziția“ ca și a unei evocări pe care urmează să o susțin în octombrie a.c. cu prilejul reuniunii științifice anuale dela Biblioteca și Institutul Român de Cercetări de la Freiburg, i.Br.

BIBLIOGRAFIA POETULUI, conform celor consemnate de Lucia Soreanu, întregite și coroborate cu mărturisirile cuprinse în diferite cărți, studii, evocări și referințe critice semnate de unii autori de mai înainte sau după decesul poetului (1 februarie 1945):

I. Opera scriitorului

Antume:

1. Ion Șugariu, *Trecere prin alba poartă*, Editura librăriei Pavel Suru, București, 1938, 78p.
2. Ion Șugariu, *Paradisul peregrinar*, Colecția „Meșterul Manole”, 77 p.
3. Ion Șugariu, *Țara de foc*, Colecția „Meșterul Manole”, București, 1943, 28 p.

Postume:

4. Ion Șugariu, *Carnetele unui poet căzut în război*, ediție îngrijită de Laurențiu Fulga, Editura Militară, București, 1968, 103 p.
5. Ion Șugariu, *Țara Crinilor*, o culegere de eseuri și articole, ediție îngrijită și prefațată de Alexandru Husar, Editura Agora, Iași, 1997, 210 p.
6. Ion Șugariu, *Bacovia*, studiu critic, *Cuvânt înainte* de Titu Popescu, ediție îngrijită de Lucia Soreanu, Editura Fundației Culturale „Memoria”, București, 1997, 94 p.
7. Ion Șugariu, *Viața Poeziei*, Critică literară, ediție îngrijită și tabel cronologic de Lector Univ. Dr. Marcel Crihană (la recomandarea lui Alexandru Husar), Editura Marineasa, Timișoara, 1999, 484 p. 391
8. Ion Șugariu, *Scrieri*, Poeme, Critică literară, Varia. Prefață de Alexandru Husar. Ediție îngrijită și postfață de Lucia Soreanu, Editura Fundației Culturale „Memoria”, București, 2006, 320 p.
9. Ion Șugariu, *Iluzie și Destin*, Scrisori, Album, Jurnal pentru Lucia (Jurnalul de front), ediție îngrijită, Evocare, Postfață de Lucia Soreanu, Ed. Fundației Culturale „Memoria”, București, 2006, 302 p.
10. Ion Șugariu, *Poeme*, ediție îngrijită de Lucia Soreanu și Ion Dumitru, Fundația Culturală Memoria, 2013, București, 242 p.
11. Ion Șugariu, *Însemnări din război -1944-1945*, Editura Gutinul, Baia Mare, 2014.

II. Referințe critice, cărți:

1. Eugen Marinescu, *Poetul-ostaș Ion Șugariu*, Editura Militară, București, 1975, 106 p.
2. Ștefan Bellu, *Ion Șugariu un poet căzut în război*, Baia Mare, 1975, 123 p. cu bibliografie (p. 113-123)

3. Ștefan Bellu, *Ion Țugariu, Poet și Critic Literar*, Editura Gutinul, Baia Mare, 2004, 186 p.
4. Nadia Aurelia Roman, *Structuri arhetipale în lirica lui Ion Țugariu*, Editura Techno Media, Sibiu, 2011, 440 p.

III. Studii și articole:

1. Octav Șuluțiu, Scriitori și cărți. *Ion Țugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Familia*, Anul V, 1939, nr. 4-5, p. 91-94
2. Romulus Demetrescu, Cărți. *Ion Țugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Pagini literare*, Anul V, 1938, nr. 4-5, p. 212-214
3. Gh. Bulgăr, *Ion Țugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Cronica*, Baia –Mare, Anul III, 1938, nr. 31, p. 3
4. Laurențiu Fulga, *Ion Țugariu*, în *Decalog*, Anul III, 1938, nr. 69, p. 2
5. Const. Gh. Popescu, *Ion Țugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Afirmarea*, Anul III, 1938, nr. 4, p. 51
6. Pompiliu Constantinescu, *Cronica literară. Ion Țugariu, Paradisul peregrinar*, în *Vremea*, Anul XIV, 1942, nr. 647, p.7
7. Al. Husar, *Ion Țugariu, Paradisul peregrinar*, în *Convorbiri literare*, Anul LXXV, 1942, nr. 11/12, p. 811-813
8. Pericle Marinescu, *Cronica literară. Ion Țugariu, Paradisul peregrinar*, în *Dacia rediviva*, Anul II, 1942, nr. 3, p. 5
9. Vasile Gionea, *Ion Țugariu, Paradisul peregrinar*, în *Luceafărul*, Anul II, nr. 6, p. 103-106
10. M. Niculescu, *Cronica literară. Ion Țugariu, Paradisul peregrinar*, în *Universul literar*, Anul LI, 1942, nr. 13, p. 5
11. Aurel Marin, *Paradisul peregrinar*, în *Comentarii critice*, Brașov, 1942, p. 103-106
12. Pompiliu Constantinescu, *Cronica literară. Ion Țugariu, Țară de foc*, *Vremea*, Anul XV, 1943, nr. 717, p. 9
13. M. Chirnoagă, *Cronica literară, Ion Țugariu, Țară de foc*, în *Viața*, Anul III, 1943, nr. 815, p. 2
14. Traian Chelaru, *Cronica literară, Ion Țugariu, Țară de foc*, în *Universul literar*, Anul LII, 1943, nr. 15, p. 5
15. Ovidiu Papadima, *Note. I. Țugariu, Țară de foc*, în *Revista Fundațiilor Regale*, Anul X, 1943, nr. 8, p. 454
16. Ion Apostol Popescu, *Cronici. Ion Țugariu, Țară de foc*, în *Luceafărul*, 1943, nr. 10, p. 392-393
17. Geo Dumitrescu, *A murit Ion Țugariu*, în *Victoria*, Anul II, 1945, nr. 105, p.2
18. *Ion Țugariu în Ardealul*, Anul V, 1945, nr. 261, p. 2 (pagină dedicată poetului cu colaborarea lui Aurel Tita, Ion Apostol Popescu, Ion Groșanu, Traian Stoica)
19. Perpessicius, *Două semestre de poezie (II)*, în *Revista Fundațiilor*, Anul XIII, 1946, nr. 2, p. 345-355
20. Octav Șuluțiu, *Poezia lirică a Transilvaniei*, în *Națiunea*, Anul I, 1946, nr. 23, p.2
21. Vintilă Horia, *Postfață la un deceniu personal*, în vol. *A murit un sfânt, Poeme*, ed. I și ed. II/a, Editura „Calea Pribegiei”, Valle Hermesso, 1951 și 1952, p. 7, r. 17/21,
22. M. Beniuc, *În amintirea poetului*, în *Carnetele unui poet căzut în război*, Prefa'ă datata 4 ianuarie 1968, pag. 5-7, Editura Militară, București, 1968.
23. Emil Giurgiuca, *Elegii pentru Ardeal*, în *Carnetele unui poet căzut în război*, Ed. Militară, Buc., 1968, p. 53-56
24. Laurențiu Fulga, *Ultima laudă*, în *Carnetele unui poet căzut în război*, Ed. Militară, Buc., 1968, p. 103-109
25. Coriolan Geheție, *Via regia*, în *Familia*, Anul IV (serie nouă), 1968, nr. 8, p.3
26. M. Bălaj, *Începuturile literare ale lui Ion Țugariu*, în *Studii și articole*, Baia-Mare, vol. I, 1970, p. 57-61
27. I. Chiș-Ster, „*Incantațiile*” lui Ion Țugariu, în *Studii și articole*, Baia-Mare, vol. I, 1970, p. 57-61
28. Victor Ilieșiu, *Ion Țugariu, poet al Maramureșului*, în *Studii și articole*, vol. I, 1970, p. 62-66
29. Ion Vlasiu, *În spațiu și timp*, Editura „Dacia”, Cluj, 1971, vol. II, p. 164-168
30. Ștefan Bellu, *Ion Țugariu un poet căzut în război*, Baia Mare, 1975, 123 p. cu bibliografie (p. 113-123)
31. Săluc Horvath, *Restituiri – Ion Țugariu inedit*, în *Maramureș*, Baia-Mare, 1976, aprilie p. 13
32. Nae Antonescu, *Ion Țugariu (1914-1945)*, în *Scriitori Uitați*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 111-136
33. Constantin Ciopraga, *Căutările unui „pelerin” patetic: Ion Țugariu*, *Dacia literară*, Anul VI (serie nouă), Nr. 18 (3/1995), p. 23-24, text preluat și în *Meșterul Manole - antologie literară de Al. Husar*, Fundația Culturală Memoria, București, p. 301-303

34. R.G.Ț. (Radu G. Țeposu), *Șiugariu Ion*, în *Dicționarul Scriitorilor Români*, vol. IV, R-Z, coordonatori Mircea Zăciu – Marian Papahaghi - Aurel Sasu, Editura Albatros, București 2002, pag. 454-456
35. N.M. (Nicolae Mecu), *Șiugariu Ion*, în Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, vol. VI, S/T, Editura Univers Enciclopedic, București 2007, p. 569-570
36. Alexandru Husar, de la Iași în prefața „*Locul lui Ion Șiugariu*“, la vol. *Ion Șiugariu*, Eseuri, Fundația Memoria, 2013, București, ș.a.,
37. Marian Drăghici, *Întoarcerea poetului Ion Șiugariu*, *Viața Românească*, Nr. 9-10/2013, p. 210-216.

Notă: *Bibliografia* de mai sus a fost reprodusă după: Nae Antonescu, *Scriitori Uitați*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1980, p. 134-136 și întregită și de Lucia Soreanu și Ion Dumitru, Martie 2013/Oct. 2014

Dumitru

Ion